

Univerzita Karlova
Fakulta sociálních věd

Diplomantka: Pavla Renčínová

Název diplomové práce: Český protektorátní tisk za Reinharda Heydricha

Vedoucí práce: PhDr. Petr Bednařík, PhD.

Termín: červen 2006

Posudek oponenta

Jitka Kryšpínová

Autorka se ve své diplomové práci věnuje úloze oficiálního protektorátního tisku při prosazování zájmů německých okupantů v tzv. Protektorátu Čechy a Morava. Vybrala si období od září 1941 do června 1942, které začíná příjezdem Reinharda Heydricha do Prahy a jeho nástupem do funkce říšského protektora a končí obdobím krátce po jeho smrti.

V úvodní kapitole stručně popisuje tiskové poměry v protektorátu ovlivněné činností Ústředí tiskové dozorcí služby při Tiskovém odboru Předsednictva ministerské rady a od února 1942 činností tiskového referátu kulturně politického oddělení Úřadu říšského protektora. V následujících 10 kapitolách prochází chronologicky uvedeným obdobím a vybírá si politické, sociální, hospodářské a kulturní události, které byly pro toto období v protektorátu určující (např. příjezd Heydricha, zatčení generála Eliáše, řešení židovské otázky, smrt aktivistického novináře Lažnovského, Svatováclavskou tradici, sbírku zimních potřeb pro frontu, Heydrichovu správní reformu, vznik Kuratoria pro výchovu mládeže, atentát na Heydricha, vyhlášení výjimečného stavu, vypálení Lidic). Po krátké charakteristice události se zaměřuje na její odraz v tisku, odkazuje na konkrétní články z tří deníků – Národní politiky, Poledního listu a Venkova. Na citacích a formálním i obsahovém popisu článků se pokouší zobrazit tlak nacistů na protektorátní tištěná média.

V první polovině své práce – při popisu událostí do ledna 1942 - navíc autorka použila i vyjádření ze zápisů pravidelných tiskových porad, které pro šéfredaktory a další zástupce denního tisku vedli hlavní představitelé okupačních a protektorátních úřadů ovlivňujících tisk. Od září 1941 do června 1942 se uskutečnilo kolem 30 těchto porad. Je škoda, že diplomantka pro následující období až do konce června 1942 (bylo jich asi 17) už se zápisy nepracovala. Srovnání tří komponentů: událost, příp. téma – příkaz či návod ke zpracování – a jeho konečná realizace, výrazněji dokládá, jak pasivní loajalita okupační správě nestačila, proto určovala (diktovala) novinářům kritéria, jak a o čem psát. Tisk měl ukazovat a ovlivňovat čtenáře ve smyslu, co je skutečný proříšský aktivismus, co znamená srozumění s říší a podřízení se jí.

Z věcného hlediska se diplomantka ve své práci dopustila několika drobných chyb či nepřesností:

na s. 4 špatně přiřazuje novináře k listům, v nichž v té době pracovali - J. Křemena zařadila k Polednímu listu (na rozdíl od rejstříku osob v závěru práce), Křemen však pracoval v Telegrafu a od r. 1941 byl šéfredaktorem A-Zetu. Vladimír Ryba také nebyl v Poledním listu, od r. 1939 do 1945 byl šéfredaktorem Národní práce. Na s. 46 diplomantka píše, že Vladimír Krychtálek byl šéfredaktorem Venkova – přesněji je, že v této funkci byl až od r. 1944, do té doby vedl redakci listu Večer, odpoledního vydání listu Venkov.

V práci se vyskytuje jméno Wolfganga Wolframa von Wolmar, autorka zkráceně používá *Wolfram* (což uvádějí i zápisy konferencí). Domnívám se, že formálně správné by mělo být

použití příjmení – *von Wolmar*. Na s. 29 zkomolila jméno do podoby vládní rada *von Wolfram*.

Pokud autorka hovoří o novinářské organizaci používá (např. na s. 4) označení *Svaz novinářů*, místo tehdy oficiálního názvu *Národní svaz novinářů*.

Na s. 74 píše o dlouholetém šéfredaktorovi *Der Neue Tag*, aniž by ho jmenovala.

Pravděpodobně jde o *Waltera Wannemachera* (?).

Na s. 20 uvádí bez vysvětlení jméno *Lammers*, v poznámce se mohlo objevit stručné vysvětlení, kdo to byl (dr. *Hans Lammers* (1879-1962), šéf říšského kancléřství v letech 1933-1945).

Diplomantce musím však vytknout množství překlepů (za všechny např. s 7 – Večerní české slovo, koncentrační Tábor, s. 20 – čechy, s. 26 – všech – místo věcech, s. 33 – sedláčková, s. 42 – veliká stylistka, s. 62 – odlem spoluviny, s. 71 – Hitlerovy vláda), občas chybnou interpunkci (před ale nebo a proto) a především pravopisné chyby: s.15– Češi nosily, s. 23 – knížata vystupovali, s. 47 – na českou mládež, *jejich* politický postoj..., s. 69 - Třetí Říše (správně Třetí říše), s. 80 - noviny nevyužívali.

Trochu nešikovně začíná značné množství vět datem psaným číslovkou. V textu diplomantka také používá výrazy a spojení, které patří do novinářského žargonu, nikoliv do odborného jazyka diplomové práce (např. s. 17 – zda *Lažnovského* „*nedorazili*“ sami Němci, s. 13 – nejmíce si s titulní stranou *pohrál* Polední list, s. 66 nejmíce *muziky* si užili dělníci...).

Na druhou stranu je práce napsaná srozumitelným jazykem a má dobře zpracovaný poznámkový aparát. Doplnuje ji převzatý rejstřík několika aktivistických novinářů, anglický abstrakt, seznam použité literatury a vhodně vybrané obrazové přílohy.

Diplomová práce *P. Renčínové* v mezích svých možností dobře ukazuje, jak působením okupačních a protektorátních mocenských struktur tisk již nemohl plnit svou úlohu (tak jako v demokratické společnosti), naopak byl deformován cenzurou, lhaním a zamlčováním a přispíval k šíření nacistické ideologie. Diplomantka si v závěru pokládá otázku, nakolik politické články protektorátních novin čtenáře skutečně ovlivňovaly (množství prodaných výtisků novin ještě nedokladuje míru vlivu a působení na čtenáře). Na ni bez dobových výzkumů nelze zodpovědět.

Shrnutí: Předložená diplomová práce splňuje veškeré formální i věcné nároky kladené na diplomové práce, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnotit *stupněm výborně až chvalitebně*.

J. M. Kypřanová